

Vernieuwend Ruimtegebruik

Habiforum als kennismotor voor hoogwaardige gebiedsontwikkeling

Eindgesprek met Commissie van Wijzen
27 november 2009
Utrecht

H-M001_P_09_38377

Inhoud

1. Vraagstelling en proces bij start programma
2. Resultaatgebieden en werkwijze programma
3. Resultaten : wetenschappelijke kennis, tools en instrumenten
4. Resultaten: gebiedsontwikkeling als transitievoertuig duurzaamheid; aanpakken en competenties
5. Resultaten : kennisproductieprocessen
6. Verankering en versterking kennisinfrastructuur
7. NederlandBovenWater 2010 - 2012
8. Maatschappelijke agenda

Vraagstelling en proces

Oorspronkelijke centrale vraagstelling:

Hoe kennislacunes verminderen en competenties bevorderen om te komen tot een transitie van toelatingsplanologie naar ontwikkelingsplanologie als systeeminnovatie?

Na strategische herijking van het (praktijk-)programma:

Hoe te komen tot gebiedsontwikkeling (GO) als voertuig voor een duurzame ruimtelijke inrichting van NL?

Proces met ambitie van zes jaar: op stap gegaan,
onderzocht, geleerd, geoefend, bijgesteld, opgeleverd.

Midterm review en oordeel C.v.W. verwerkt.

Resultaatgebieden programma

Nulmeting september 2004:

1. Concepten en onderzoeken (WETEN)
2. Aanpakken (KENNEN)
3. Competenties en verankering (KUNNEN)
4. Kennisproductieprocessen

Werkwijze Habiforum:

vruchtbare vervlechting beleid, praktijk en wetenschap

Resultaten : wetenschappelijke kennis

6 universiteiten; 735 wetenschappelijke publicaties; 1.900 overige wetenschappelijke uitingen; meer dan 40 promoties.

1. Overkoepelend essay over context, conclusies en samenhang acht clusters
2. Overkoepelend essay over doorwerking van wetenschap
3. Rapportages per cluster
4. Theorievorming over en reflectie op gebiedsontwikkeling (GO)
5. Inzichten over netwerkkarakter van GO over schalen bestuur en gebieden heen
6. Inzichten over spanning tussen technische en sociale systemen
7. Inzichten over zelforganiserend vermogen als drijvende kracht

Resultaten : tools en instrumenten

1. Bereikbaarheidskaarten: voor organisatie van samenhangen tussen ruimtelijk en infrastructuurbeleid.
2. methoden om binnen- en buitenwereld beter met elkaar te verbinden in de framing en beleidsontwikkeling van grote projecten.
3. Een ontwerpmethode voor groenblauwe netwerken voor biodiversiteit: langetermijn klimaateffecten nu in beeld.
4. Gemeenschappelijk ontwerpen als effectief hulpmiddel voor gezamenlijke kennisontwikkeling
5. Modelleren van ruimtegebruiksverandering.
6. Coproductieve procesontwerpen
7. Ontwikkeling groene bedrijventerrein

Resultaten: GO als voertuig naar duurzaamheid (1)

Essentiële bijdrage geleverd aan onomkeerbare ontwikkelingen m.b.t. GO

1. Discussie toelatingsplanologie versus ontwikkelingsplanologie 'voorbij' door focus op integratiegerichte GO
2. GO op de maatschappelijke agenda geplaatst en versterkt
3. GO is perspectiefwisseling:
  - gebiedsopgaven centraal als vertrekpunt
  - Verbinding zoeken met beleidsurgenties
  - Nadruk op ontwikkelingsstrategieën i.p.v. bestemmen

Resultaten: GO als transitievoertuig naar duurzaamheid (2)

5. GO is drager van zichtbare omslag in denken en nieuwe vormen van handelen
  - De contouren van systeemverandering zijn zichtbaar (nadruk op uitvoering en beheer, integrale gebiedsrapportages en meerschaling denken)
6. Notie dat meervoudig ruimtegebruik vereist is, dat partijen elkaar daarbij nodig hebben, vereist combinerend vermogen
7. Notie dat GO is niet beperkt tot een plek, maar opgenomen in netwerken
8. Omslag vereist nieuwe manier van samenwerken: in dit programma mee geoefend, ervaring mee opgedaan

Resultaten: aanpakken en competenties GO

- inhoud gegeven aan vak en vakmanschap van GO
- nieuwe praktijken van handelen ontworpen en beproefd in **proeftuinen**
- doorbraken **concepten** creatieve economie, woonwerklandschappen, stedelijke regio's, ruimtelijke kwaliteit
- **system vernieuwingen**: concessiemodel, gebiedsrapportages, gebiedsexploitatie en levenscyclusbenadering
- twee **praktijkboeken** gebiedsontwikkeling (ook gebruikt als studieboeken onderwijs) met analyses, methodieken, best practices
- **Praktijkacademie** Gebiedsontwikkeling (DPA)

Resultaten : kennisproductieprocessen

- **Communities of practice** als arena's voor de productie van praktische kennis.
  - Productieve ontmoeting van de wetenschappelijke praktijk, de beleidspraktijk, de plan- en uitvoeringspraktijk en de beheerspraktijk.
  - Creatieve economie, werklandschappen, regionale strategieën, ruimtelijke kwaliteit, participatieve en representatieve democratie, regionale gebiedsontwikkeling, grond, geld en gebiedsontwikkeling.
- **Principes voor kennisproductiviteit.**

Verankering en versterking kennisinfrastructuur (1)

Wat is gedaan:

Zie hoofdstuk 4 'Eindrapportage', blz. 128/ 129 voor overzicht van tientallen instrumenten van borging, overdracht en

doorwerking:

- Digitaal
- Schriftelijk
- Media
- Project- en werkvormen
- Producten
- Netwerk
- Bijeenkomsten
- Training/ onderwijs

Verankering en versterking kennisinfrastructuur (2)

Wat gaat door:

- Kennis is geborgd, ontsloten en wordt verspreid op talloze manieren: toepassing in concrete projecten
- Netwerken en nieuwe werkwijze van wetenschappers en professionals ; Spiegeldag 9/9/09 als illustratie
- NederlandBovenWater 2010 - 2012 : zie hierna
- VROM als beheerder erfgoed Habiforum
- Project 'uitrol' praktijkkennis GO van CURNET en NIROV
- Onderwijs: met HBO-raad, SenterNovem en BSIK-programma's
- Instrumenten/ methodieken vinden commerciële toepassing
- FES '09: wellicht nog selectieve participatie...
- Internationale samenwerking

NederLandBovenWater : programma gebiedsontwikkeling 2010-2012

- Consortium van 50 deelnemende partijen, met financiële bijdragen Habiforum en partners
- Vernieuwende wetenschappelijke kennisvragen en vragen vanuit de praktijk van gebiedsontwikkeling.
- Vernieuwende verbinding van wetenschap en praktijk.
- Toonaangevende wetenschappelijke publicaties, inbreng in masteropleidingen, internationale vergelijkende studies.
- Kennisdoorwerking gedurende looptijd van programma.
- Doorbraken in 10 projecten/programma's.
- Drie systeemvernieuwingen.
- Slim omgaan met vijf ongetemde problemen.
- Perspectief op kennisexport

Maatschappelijke agenda

- Afgelopen periode bijdrage van Habiforum aan innovatie van het ruimtegebruik; 'NL is nog niet klaar'
- Ondanks alle inspanningen en veranderingen juist nu een ambitieuze agenda op tafel
- Gaat om innovatie in het ruimtelijk systeem, over de pijlers fysiek, sociaal en economisch heen: vermogen tot systeemintegratie
- Op weg naar ruimtelijke integratiekunde
- Gebiedsontwikkeling moet basis gaan vinden in beheer
- Nieuwe samenwerkingsmodellen zijn noodzakelijk
- Verdere integratie van actie, vakmanschap en reflectie
- Human resource management bij organisaties